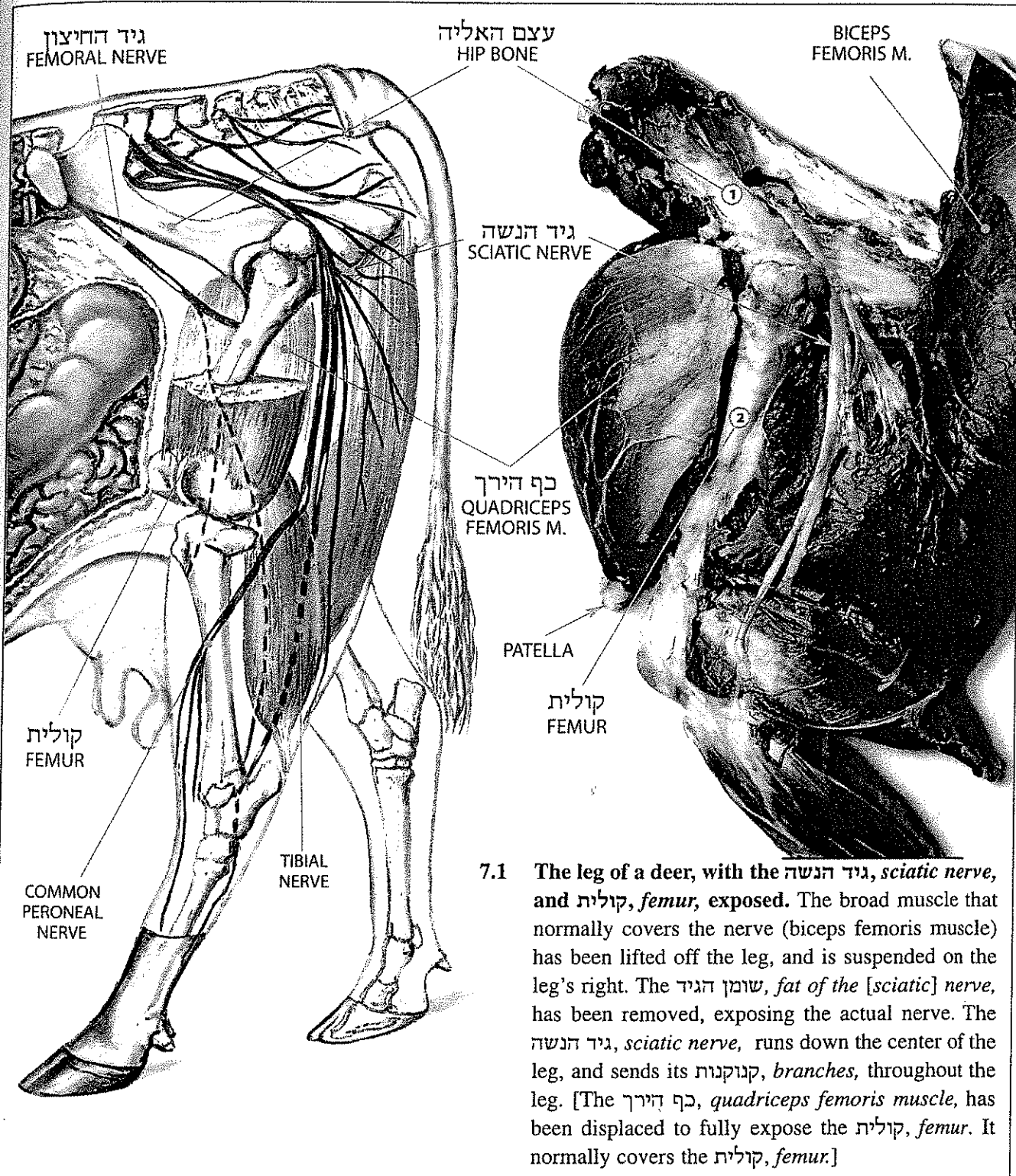

Chapter Seven — פרק שביעי

גיד הנשה

- 7.1 The leg of a deer, with the גיד הנשה, *sciatic nerve*, and קולית, *femur*, exposed. The broad muscle that normally covers the nerve (biceps femoris muscle) has been lifted off the leg, and is suspended on the leg's right. The שומן הגיד, *fat of the [sciatic] nerve*, has been removed, exposing the actual nerve. The גיד הנשה, *sciatic nerve*, runs down the center of the leg, and sends its קנוקנות, *branches*, throughout the leg. [The כף הירך, *quadriceps femoris muscle*, has been displaced to fully expose the קולית, *femur*. It normally covers the קולית, *femur*.]

על ואין לני. אפסו ג' זכוכות לני כדלפניו

מנחת

וישלה, מצוה ג, שלא לאכול גיד הנשה

חינוך

מו

מלות עשה שהזמן גרמא כמו שהקדמנו בחילת דברי... ומלך הסנדלר היחי לומר דבאמת צני קטורה גם כן הנשים מיינות, אלה פטורות ממעוטה דקרא לדאורי טו, אבל לא מטעם מלות עשה שהזמן גרמא. כלל של דבר לדעמי צני קטורה האז מייצ למוטו, וכמו שהבאנו בשם מר אבא הגאון ג"י, וכאם פטורות ממעוטה לדאורי וכו', ונאי דיין נבמה לא דרין קרא, דפטוריים מטעם מלות עשה שהזמן גרמא, וכמו שכתבו החו"מ בקדושתא, ודוק כי נכון הוא.

פרשת וישלה

מצוה ג

שלא לאכול גיד הנשה

וישלה יעקב יש בה מצות לא תעשה אחת, והיא אזהרת גיד הנשה, שנאמר (בראשית ל"ב, ל"ג) על בן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. והאי לא יאכלו לא נאמר על דרך סיפור, כלומר מפני שאירע דבר זה באב נמנעים הבנים מלאכול אותו הגיד, אלא אזהרת השם יתברך שלא יאכלוהו. משרשי מצוה זו, כדי שתהיה רמז לישראל שאף על פי שישבחו צרות רבות בגליות מיד העמים ומיד בני עשו, שיהיו בטוהיהם שלא יאבדו, אלא לעולם יעמוד זרעם ושמם, ויבוא להם גואל ויגאלם מיד צר. ובזכרות תמיד ענין זה על יד המצוה שתהיה לזכרון, יעמדו באמונתם ובדקתם לעולם. ורמז זה הוא לפי שאותו מלאך שולחם עם יעקב אבינו, שבא בקבלה שיהיה שרו של עשו, רצה לעקרו ליעקב מן העולם הוא וזרעו ולא יכול לו, וציערו בגניעת הירך, וכן זרע עשו מצער לזרע יעקב, ולבסוף תהיה להם ישועה מהם, כמו שמצינו באב שזרחה לו השמש לרפואתו ונושע מן הצער, כן יזרח לגו השמש של משיח ויירפאנו מצערנו ויגאלנו, אמר במהרה בימינו.

ובגולה יומיג גם משום נבלה, ועיין חמוריים ונכרתי ופלמי [פי"ה פלמי מק"ב] ושער המלך שם, ולקמן מלה רפ"א [אות ו'] ישונים לקושיא זאת. [ד] ואם טוב גיד הנשה בשלל שנשחטה אמו, הנה הרב המחזר לקמן מלה קמ"ז גבי חלב הניא שיטת הר"מ והרמב"ן, וכאן לא הביא כלל. ודעת הרב ר' אשכנזי שיהיה דין גיד הנשה לדין חלב, ודעת הר"מ פ"ו ממאכלות אסורות ה"ג דכן ט' מי אף דניחר בשמיטה אמו, מ"מ חלבו כחלב נבמה גמורה ומיינין עליו כרת, וכן פסק גפ"מ ה"א דנוהג בשלל דין גיד. ולדעתו אין חלבו דין חלב וגיד נהימר שמיטה האם, ועיין בהרב המגיד בפ"י שם. ודעת הרמב"ן [חולין כ"ב ע"ב] דחלבו וגידו של שלל, כמו שפירש שר האבירים בשמיטה האם יתירם גם חלבו וגידו. ודעת החו"מ [חולין פ"ט ע"ב ד"ה בולדות] ורש"א [שם כ"ב ע"ב] ובתורה הבית בית שני אשר חמישין חלבו מותר, וגידו אסור כדעת הר"מ, ע"ש בהרב המגיד שמכאן שישומו אלו, ונבית וקפ יו"ד פי"ה ק"ד וכו' ונאמרו, צברי חסד פי"ה ונכרתי ופלמי שם האריכו, ואין כוונתי נהינור זה להאריך בשפולים עמה שהאריכו הם ז"ל.

[צירוף שם נכרתי ופלמי [פי"ה פלמי מק"א] שכתב טעם נכון לשיטת הסוגיים דהחלב יותר בשמיטה האם אף בכלו מדשיר, וגידו אסור ואינו יתיר בשמיטה האם, כיון דהא דמותר הכל בשמיטה האם לפיטן [בחולין פ"ט ע"א] חלב נבמה חאלו, ועיין ר"ן חולין פרק נבמה חמשה ע"ה ע"א מדפי הר"ף ד"ה שאותם חם הצהמה], שכתב דעל כן קורעו ומזיזו את דמו, דאיש בכלל נבמה חאלו, דדס לאו חלילה הוא אלא שמה ע"ש. א"כ לפי המצוה נפסקים כ"ב ע"א בשמיטה חוקיה ור' אבהו, דלמאן דק"ל אין צדיין נזומן טעם, [לא אמרין] כשהותרה נבלה היא ותכלה וגו' הותרה, דאי אין צדיין נזומן טעם לא שייך לומר לגר וכו' ואכלה, כי לאו חלילה הוא, וע"ש בתוס' ד"ה ור"ש, ור"י כאן דכתיב נבמה חאלו, וזה לאו חלילה הוא למאי דקיימא לן אין צדיין נזומן טעם, על כן הותר הגיד מטעם זה וגידו אסור, ע"ש שהאריך.

וישלה יעקב יש בה מצות לא תעשה אחת, והיא אזהרת גיד הנשה, שנאמר (בראשית ל"ב, ל"ג) על בן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. והאי לא יאכלו לא נאמר על דרך סיפור, כלומר מפני שאירע דבר זה באב נמנעים הבנים מלאכול אותו הגיד, אלא אזהרת השם יתברך שלא יאכלוהו. משרשי מצוה זו, כדי שתהיה רמז לישראל שאף על פי שישבחו צרות רבות בגליות מיד העמים ומיד בני עשו, שיהיו בטוהיהם שלא יאבדו, אלא לעולם יעמוד זרעם ושמם, ויבוא להם גואל ויגאלם מיד צר. ובזכרות תמיד ענין זה על יד המצוה שתהיה לזכרון, יעמדו באמונתם ובדקתם לעולם. ורמז זה הוא לפי שאותו מלאך שולחם עם יעקב אבינו, שבא בקבלה שיהיה שרו של עשו, רצה לעקרו ליעקב מן העולם הוא וזרעו ולא יכול לו, וציערו בגניעת הירך, וכן זרע עשו מצער לזרע יעקב, ולבסוף תהיה להם ישועה מהם, כמו שמצינו באב שזרחה לו השמש לרפואתו ונושע מן הצער, כן יזרח לגו השמש של משיח ויירפאנו מצערנו ויגאלנו, אמר במהרה בימינו.

א) דיני המצוה, מהו הגיד האסור, והדוטוטי שאנו וזייביין להטט אדורי, ג. רמב"ם לארין פ"ג, הלכות מאכלות אסורות פ"ח. סחיג לארין קל"ט. סחיג ר"ג. סור ויד ק' וס"ה. ז. וכמיש בחולין ק"א ע"ב. וכי נאמר על כן לא יאכלו בני יעקב וכו', בשני נאמר אלא שכתב במקומו לידע מאיה טעם נאסר להם. ובחי' אגודת להרשב"א שם ב"א ע"א: אינו הודעה וכו', שאילו כן היה מתחייב שם נפ' יעקב ברובו שלא יאכלו בני רגל וכו', רק מצוה נטוה עליה מפי הקב"ה, ע"ש. ב. במדרש כאן. ג. במדרש רבה כאן ע"פ ויזרח לו השמש: א"ל הקב"ה את סימון לבניך, מה את השמש מרפא כן ומוחטה בשני ובאלופי, כך בניך וכו'. וכיכ הרמב"ן כאן בבבבטק כ"ו: המאורע הזה כלו רמז לדורותי, שיהיה דוד ברובו של יעקב יתברר עשו עליהם וכו', ויש דורות אחרים שעשר עמנו כזה ויותר רע מזה, והכל שבלבו ועבר עלינו, כמו שרמזו ובוו יעקב שלם. וכיכ רבינו חיי' שם וברשב"א הנ"ל רמז: לכל זה שהמלאך חתוא כבר ידעת שאמרו חז"ל שחוא שרו של עשו וכו' והלילה רמז לגלות וכו' מיד אחינו בני עשו וכו' עד עלות השחר של גאולה וכו', ע"ש. ובפקודת הלויים להרא"ה ברכות ל"ג ע"ב: ורב אחא ז"ל מפרש וכו' איסור גיד לחודיענו הבטחת וינאי ירך יעקב שלא יכלו בגלות ואם יסבלו צרות, על כן נגע בכך ירך להיות צולע, ולא יוכל לו לבלותו, והיה שרו של עשו, ויזרח לו השמש של רפואה לימות המשיח, כאשר עבר את פטאל בנות אלה הצרות. י. בקצת כ"י דמוסוי ירחוטו שאסור.

ב) חפשי אף נשחטה האם אומג' בן ח' או חלש בן ח', אבל ענין טוב איסור גיד תיפק כשצולר הגיד, ואינו זומה לחלב, דנשחטה האם נותר החלב מחמת נבמה חאלו, ובגיד לא שייך זה וכמו שכתבנו. וגם אם חלב חלב מן ח', מ"מ לא נקרא חלב שור כמו שכתבו החו"מ חולין פ"ט ע"ב ד"ה בולדות סבירא זו, ובגיד לא שייך זה. וצירוף צהרב המגיד פ"ו גבי חלב, פרט הדייט, דוקא חלב בן ט' אינו יתיר חלב בן ח' יתיר בשמיטה חס, גם אם חלב חלב מן ח' אינו חייב. ובפ"מ גבי גיד, חסד וכמו כפתם משנה דנוהג בשלל, נראה דכלל ענין טוב בשלל חפילו בן ח' שנשחטה אמו או חלב [גיד] מן ח'. ועיין בסוגיא ריש

יד חמ"ב טל"ד

מליק פרשת לך לך בעוה"י

מצוה ג, גיד הנשה

ב"מ ט"ה (א) ד"רני המצוה וכו'. עיין ר"מ פ"ח ממאכלות אסורות וכו' וכו' ט"ה. והמנזר בשו"ע אין דרבי להאריך, אך בעור ה' חליל הערות מספיקים או מה שחן אופי השי"ת, ואכתוב קמ"ט דמי גישה. נוהג נבמה וטיה הטוריים, ואפילו נבמה וטוריות טלס. ואם נבמה וטיה קפ יריס ארון ולא עגול, כנעיל ולא אפשיטא בש"ס חולין ל"ב ע"ב, אי נמר ידיה חלוקין ואינו טוב איסור גיד, אי נמר מינו חלוקין וטוב איסור גיד. וכן עוף חס נמלא חספ יריכו כירן נבמה ג"כ אינעיש כ"ל, וממסיקא אסור ואין לוקן כמבאר בר"מ שם ה"ד. ונאי גדיין כן ניכך, המנימי אסור מן המורה, והמילין אינו חלל דרנען, וצין ניכך ענין וכן ניכך שחלל נוהג איסור גיד הנשה. (ב) א"רין טוב חלל נבמה וטיה כהורה חלל לא בטומאים, דקיימא לן כ"י שנתון חולין פרק גיד הנשה ק"א ע"א, דנעקא לן מעל כן לא יאכלו וכו' מי שנשירו מותר טוב איסור גיד, אבל מי שנשירו אסור אין טוב איסור גיד. ועיין משנה למלך שם ה"א שהניא בשם הרשב"א דגם צהרב טוב איסור גיד הנשה, ומראה דהרשב"א לטעמיה חיל שקוצר דכשר חלס מותר מן המורה, והוצלו דבריו צנני משנה פ"ב ממאכלות אסורות ה"ג, אף כן טוב גיד, דנשירו מותר. אבל לשיטת הר"מ שם בפ"ב ועוד שיטות דכשר חלס אסור מן המורה נעשה, א"כ נשיר אסור, והו' קטמאל דאין גיד טוב וכו' או שכתבנו למעלה, וזה לי שנשירו אסור וכללו או נעשה, כיון דהוא מן המורה נשיר אסור קריין ביה כנלע"ד, ואזן מלאכי כן נשער המלך פ"ח ממאכלות אסורות ה"א, וע"ש.

ג) וד"רני (שם ענ"ה הי"ן והר"ה פוסקים סוכרים דאין צדיין

נזומן טעם, וכן נשמע בפ"ד ממאכלות אסורות [הי"ן], על כן לדעתו האוכל גיד הנשה מטמאה פטור מכלום, דמגיד פטור

מחמת גזירת הכתוב דכל שנשירו אסור אין גיד טוב צו, ונאסור נעמה פטור דאין צדיין נזומן טעם, והאובל מן הצדיין והעצמות טעור, רק איסור גיד הנשה אף דעין גזירת המורה אסורה, ע"ש פרק גיה"ח ק"א ע"א, ובר"מ פ"ח ה"ה, ואחרי זה צ"ל מצב הר"מ שם דהאוכל גיד הנשה על נבלה או קריעה או של עולה חייב שמים, משום גיד וגם משום האיסור הבא מחמת איסור חלל, ובכסף משנה חמה בשם הרשב"א [בשו"מ ח"ד פי"ט], כיון דאין צדיין נזומן טעם א"כ נאי דסייע משום גיד דהוי גזירת הכתוב, אבל אין יתמידי על נבלה וקריעה, הא האוכל מגדיין פטור כנראה מהש"ס שם פ"ט ע"ב. וגם דברי הר"מ קומרין, דלמה נזומא פטור מהאי טעמא דאין צדיין נזומן טעם,

פרק גיד הנשה למכור אם דוהג בשליל, ועיין חוסי' ד"ה בולדות קדשים הנ"ל, שכתבו שם דלר"מ גיד מותר בשליל בן ח' לאחר שמיטה, אבל קודם שמיטה כגון חלש אינו נימח, ולא דמי לחלב דאם חלש מנח ח' מותר דלא נקרא חלב שור וכו'. ולפי מה שכתבנו אפשר לומר דגם הר"מ סובר כסגולה הנ"ל דלא שייך צבחה תאללו בני גיד, אם כן נראה דאף לאחר שמיטה האם והוא בן ח', מ"מ גידו אינו נימח בל ענין, ועיין חוסי' ש"י ע"א ד"ה הכא במצרכה, וברש"י באריכות, ואולי לומר כעת נעיון רק לפוס ריהטא.

וְעֵינֵינוּ בְּשׂוּעַ גִּיד חֲלָב נָסִי"ד [סעיף ב-ג] כתב כל הדינים בפרטות, ובסי' ס"ה ס"ו נדון גיד כתב דעה הראשונה דאילו נוהג בשליל אפילו בן ט' שנשחטה אמו, ולקצרה זו שיה לחלב בכל הענינים. ומ"מ אפשר גם כן לומר נחלש כיון דלא נימח בשמיטה אסור הגיד, ולא דמי לחלב דלא אקרי חלב שור. ומצינו הפנדה אחרונה דאין הגיד נימח בשמיטה בן ט', והוא דעה הר"מ והרשב"א, ולפי מה שכתבנו לדעה זו אפשר דאילו נימח אפילו בן ח', וגם אינו מביא כלל דין חלש, דגם כן אפשר דאסור חיוב כי לא דמי לחלב, כמ"ש החוס'. ועי"ש שכתבו עוד מירון בחוס', א"כ נראה דספוקי מספקא להו עי"ש. מ"מ נראה למאן דסובר כסתם משנה דוהג בשליל, נוהג בכל ענין אפילו בן ח' לאחר שמיטה, ומכל שכן חלש. והטור והמחבר והרמ"א סתמו הדברים מאוד, ולא פירשו הדינים כמו בני חלב וכו'. וכמצינו רק למזכרת, ואי"ה אשה פרק זה ואחר על נכון. [ועיין עוד מ"ש לענין חלב לקמן מנהו קמ"ו אות ה'].

בבב פטירה שנתנדב

וְעֵינֵינוּ כְּרִיתִי וּפְלִמִי סִי"ד [פּלמי סוף סק"א] שכתב דאף להר"מ שחלב של בן ט' אינו נימח בשמיטה האם, וחיוב על חלבו, מכל מקום זה דוקא חלבו שהיה אז בשעת שמיטה, כי החלב הזה חלב גמור הוא רק דנימח בשמיטה, והר"מ סובר דלא נימח החלב בשמיטה האם, אבל אם נשחטה האם, כיון דעכ"פ מודה הר"מ בַּגּוֹבֵן בַּגּוֹבֵן שְׂמֵיטָה יִימַח בְּשֵׂמִיטָה הָאֵם וְהוּא כְּשִׁחוּט, א"כ החלב שגדל אח"כ משינא לאיר העולם, כיון דשור שחוט לפיך, אין החלב שגדל אחר כך נאסר, דלאו חלב שור מי הוא כיון דהוא כשחוט, וחלב הגדל אח"כ נודאי אינו חלב אלא אוכל, עי"ש ודבריו נכונים. ונראה דגם לענין גיד הדין כן, נהי דוהג בשליל לדעת הר"מ ולהרשב"א, וכמו שכתבנו למעלה [ריש ארת הקודמת], מ"מ דוקא הגיד מחיים, אבל מה שגדל אח"כ אחר שמיטה האם, כיון דהוא שור שחוט נודאי לא שייך איסור גידו. ועיין חוסי' חולין דף י' ע"א ד"ה קדשים, שכתבו דבדי נעיון דוקא מחיים דומיא דיעקב ועי"ש. וא"כ לפי זה בשליל שנשחטה אמו ואחר כך נמגדל והולך, אינו חיוב על בית גיד, כי יש בו הימח מה שנחמס, אם לא שיראה שאכל כחית מאיסור עלמו לפי חשבון, וכן אם כל הגיד אינו כחית ורק מעט נריה חיוב, אם נחמס אח"כ, א"כ אינו חיוב דאילו כולו איסור.

וְלִרְבֵּךְ דככל רגע שנחמס בטל בגיד הקודם כמבואר בחוסי' ב"ק ס"ט ע"א ד"ה כל הנלקט, דהגדלים אח"כ בטלו מן התורה עי"ש. אפשר דוקא איסור הימח כמו שם בטל, אבל לא הימח באיסור כמו כאן דהנחמס הוא הימח, אינו בטל באיסור, כמבואר בפרי מגדים בפתיחה לה' מערבות סוף פ"ה בשם המנחת כהן [בפרי התעוררות ח"א פ"א], והימח באיסור אינו בטל, ונחמס כזה. ובמנחת ברי"ן נדברים נ"ט ע"ב [ד"ה ועד כאן] מבואר דהימח באיסור [אינו] בטל עי"ש, וז"ע שלא הביאנוהו. ועיין משנה למלך פ"ו דמעילה ה"ו הניח בשם מהרי"ט ח"א סי' ה' שהביא בשם רשב"ץ [מ"א סי' קל"ח] דהימח באיסור בטל ותמה עליהם, עי"ש, ולא הביא דברי הר"ן אלו, וז"ע. [ועי"ש לקמן ד"ה אך כל]. — קומץ מנחה. ועיין ב"ק ק' ע"ב חוסי' ד"ה אומר לו גידו וכו', כתבו דבכל הפסק לא אמרין קמא קמא בטל. עוד כתבו דדבר דדרכו נכך אינו בטל. אך זה הוא מדרכנו, אבל מן התורה בטל אף דדרכו נכך, מ"מ כאן אפשר אף מן התורה לא בטל מחמת הימח באיסור כסגרת המנחת כהן, וגם בלאו הכי הא דקמא קמא ודרכו נכך בטל מן התורה, היינו בלא נמחנה אח"כ עד מחנה, כמו בערלה אם הוא מאחיס, איסורו כן מדרכנו כי מן התורה בטל ברוח, ולא אמרין קמא קמא וכו' זה הוא רק מדרכנו. וכל אם נמחנה אח"כ, כמו [בגידולי הימח נדברים נ"ו ע"ב מונבא בחוסי'], והוא אסור מן התורה, ולא אמרין קמא קמא וכו' מן התורה, דגידולי הימח מעלין, ואי אמרין קמא קמא בטל מן התורה לא היו מעלין.

אך אם נמגדל הגיד אח"כ, והגידול הוא יותר מהגיד עלמו שהיה צעה שילא לאור העולם, א"כ אפשר לומר דהעיקר בטל בהגידול דהימח דהוא רוב, והוא איסור בהימח, ואינו חיוב כלל אף דאכל הרכה.

בבב פטירה שנתנדב

אך לפי סכרת אחרונים שהסבירו דעת המרדכי [מולין פ"י סי' תשל"ז] בני ימחה שרקקה דם דאילו בטל, משום דתחלה ניאחו לעולם ע"י מערבות אין כח בהימח לנטל. ועיין משנה למלך פ"א ממסכת ומושב הי"ד ובאחרונים [המזכירים לקמן] שחילקו בין דין הנ"ל להמבואר ברמ"א י"ד סי' ק"ב ס"ד, דגיגתי אין הענבים הנוטפים בשם בטלים, ולא היה דבר שיש לו מחירין, דכיון דהאיסור אינו נימח בפני עצמו בטל, וכתבו האחרונים דכיון דהימח עמד בפני עצמו והאיסור נא נמערבות, אם כן אדרבה משום הימח מאוד, ואפילו דבר שיש לו מחירין בטל, אבל אם הימח לא עמד שום פעם בפני עצמו, ונא על ידי מערבות כהאי דהמרדכי, אין הימח חשוב ואינו מבטל אף איסור שאין לו מחירין. א"כ כאן דהחוספת של גיד הוה הימח הנא נמערבות, והאיסור עמד בפני עצמו, ודאי אין הימח מבטל את האיסור, דמה אם נבאו שניהם כאחד על ידי מערבות אינו מבטל, מכל שכן היינו דהאיסור עמד בפני עצמו, ויפה כוונת, וההימח נא על ידי מערבות, ודאי אינו מבטל האיסור, ודוק.

אך כל זה כמבחי לשיטת האחרונים הנ"ל, עיין נודע ביהודה מניחא מיו"ד סי' י"ד נ"ה, ובמנחת חכמים [דף פ"ו ע"ב ועוד], ונחום דעת סי' ק"ו [ביאורים סק"א]. לענין אפשר לטחטו, דאם לא היה המבטל בפני עצמו אין בטל האיסור בו. ובמנחת ממוהין הדברים מאוד מקוויא דנדריש נ"ח וכו', עיין שם דגידולי הימח מבטלים האיסור, וכלא אף אשתמיט לרבינו משולם [המנובא במרדכי] כל הסוגיא, וחס לומר כן על אחרון מכל שכן על הראשונים. עיין מנחות ס"ט ע"ב. והמעין במרדכי עלמו יראה שהקשה מחילה משככת ורע ומיבמה שרקקה ומוקושיה המרדכי נראה דלא סגיירא ליה כהמנחת כהן שהבאחי לעיל דאין הימח בטל באיסור, דהרי כאן הרוק הוה ליה המנובא, והוה ליה נגד הדם כמו הימח באיסור, ומ"מ הקשה לביטל, נראה דגם הימח בטל, ועיין נדריש נ"ט ע"ב ברי"ן שם כסוגיא הנ"ל [ד"ה ועד כאן] ומירך דמחילת ניאחו על ידי מערבות אינו בטל, ואחרי זה הקשה מנדה פרק המפלת כ"ו ע"א, שלא נבית הבית טמא דיש ולד ור' שמעון מטהר דנימוק הולד עד שלא יא, ופרש"י דז"ה נימוק, דנעשה דם ונמטל נדם הלידה, וכן מסקינן שם טעמא דר' שמעון דהטומאה של הולד בטל בזרע דם הלידה, והלא הוה מחלת ניאחו לעולם על ידי מערבות, ומירך ח"ל, דהתם נמי הולד היה נימח קודם שנימוח עכ"ל, ומאי מירך כיון דדם לידה היינו המבטל בא עם המעורבות, וזהו המבטל קודם גרע כיון שלא היה המבטל בפני עצמו. ולומר דבבבן שייך ג"כ מערבות, עכ"פ מה מתוך על דבר הנמטל, העיקר הוה ליה למרך, דהדבר המבטל היה בפני עצמו. ואפשר כוונתו כיון דהיה הולד קיים ואם דם הלידה היה קודם, היינו הימח היה בפני עצמו בבבן, ואח"כ נימוק הולד. אבל מ"מ היאך יפרנס הסוגיא נדריש שם דמבואר דאף דהמבטל לא היה בפני עצמו, אדרבה המבטל היה בפני עצמו, מ"מ בטל. על כן לבי אומר כעת, דסכרת המרדכי דוקא שבו שניהם על ידי מערבות, אבל אם נא אחד קודם סבירו, אפילו אם המבטל נא קודם, כיון דלא נא על ידי מערבות בטל, דכן הוא גירסת הכתוב בני רובי.

וְלִדְהַסְבִּיר קמא הטעם נראה, על פי דברי הנודע ביהודה שנשחטה נ"ד שם, דלכאורה דברי המרדכי חוק בלי טעם, והסביר הנודע דעיקר הילפומא דאולינן בחר רובא הוא מאחרי רביה לטהות, א"כ ענין דומיא דסנהדרין שלא היה מעורב במחילה עי"ש. א"כ נמנהדרין דהמיעוט בטל ברוח, וכי יש חילוק בין אם הרוח אמרו דעפס במחילה דהיינו המבטל, או שהמיעוט אמרו דעפס והרוח המבטלים אח"כ, ודאי אין חילוק, ובכל ענין אולינן בחר רוב, אך שיאמרו כולם בנת אחת לא משכחת לה. והכי נמי באיסור והימח אין חילוק רק בנאו לעולם על ידי מערבות, ואין סמיה לרבינו משולם מ"ש נדריש שם, כן נראה ברור.

בבב פטירה שנתנדב

ג) וכיכ באור ורוע סי' תרע"א. וכן הוא כמחריט אלגאוי לכבודות פיג אות לי [הובא לקמן מצוה רמ"ו אות ח']. עי"ש דריטב [מנחת סולח]. וראה כפין זה כשערי המלך סוף פ"ה מהל' י"ט.

ב) סיהו בשמירת הבית בית שני השער החמישי כתב הרשב"א, דההפוש בשליל בין חלב לגיד דהבא לא מקרי חלב שור וכשב והכא קרי גיד הנשה ולא חלי בשור וכשב ועם יצירתו נאסר. וא"כ גם להכ"פ. בגיד הדעת נוחת דאסור גם מה שגדל אחר שמיטה. [מנחת תרשה].

במקומו (ב) וזבאין בהמה וכו' עיין ר"מ פ"ח ממאכלות אסורות ה"א דגם נמוקשין נוהג איסור גיד, ונשער המלך שם הקשה דבש"ס

פרק גיה"צ חולין ז' ע"א מבואר דוקא מבכרת דאיסור גיד קדים, ואחי איסור כולל דקדשים וחל על גיד, אבל נולדות קדשים למאן דלמחר נמתי אמון הם קדושים, איסור קדשים קדים לאיסור גיד, כי הגיד לא חל קודם שנקשרו אבריו בגידין, אם כן אין איסור גיד על מוקדשים, ע"ש בסוגיא, והר"מ פ"ד מממורה ה"ג פוסק דולדות קדשים נמתי אמון הם קדושים, א"כ איך חל איסור גיד על איסור קדשים, ע"ש מה שחירן, ולמאורה על הר"מ נעמנו לא קשיא, דהש"ס דילן לול למאן דאסור יש בגידין נטות טעם, עיין בסוגיא, אם כן כיון דאיסור קדשים קדים, אינו חל איסור גיד אחר כך, אבל הר"מ דסובר אין בגידין נטות טעם, [ו]מ"מ פסק שם ה"ו דלאוכל גיד של עולה חייב שמים, וחייב על מוקדשים גם כן אף דאין בגידין נטות טעם, מ"מ כיון דחייב משום גיד התורה אשתיה וחייב משום מוקדשים גם כן, כמ"ש השער המלך שם והכרחי ופליגי [פי] ס"ה פלמי סק"ב], וראה נחיעורי לקמן סי' רפ"א [אות ז'] נע"ה, אם כן קודם שהיה חל איסור גיד לא חל איסור קדשים, כי אין בהם נטות טעם, אף אחר זמן צעת שנוצר כיון דחל עליו איסור גיד, ממילא חייב גם משום קדשים, א"כ אדרגא איסור קדשים נה"ע חלות הגיד, שפיר חל איסור גיד, דאם הגיד אינו חל גם קדשים אינו חל דאין בגידין נטות טעם, א"כ לא חל קודם איסור קדשים, ופשוט.

אחר יש ליישב קושיא השער המלך, לפי מה דקיימא לן [כ] ר"מ שם [כ"ב] דעל הגיד כולו חייב אפילו אין בו כוים, א"כ משכחת לה דלא היה בכל הגיד כוים, ואכלו, דלמי חייב על קדשים דהוי חצי שיעור, ושפיר חיל איסור גיד, דעל חצי שיעור יכול לחול איסור אחר, כמ"ש החוס' בסוגיא דכולל בשבועות כ"ג ע"ב ד"ה דמוקי, וכן דעת הר"ם פ"ה מהלכות שבועות ה"ו, ועיין חולין ק"ב ע"ב חוס' ד"ה שאין בו, שכתבו בהאי נווגא לענין אבר מן החי, והש"ס דמפליג במחלת הפרק, האך יהול גיד ומוקי לה במבכרת, אפשר לומר דהגמרא רוצה לאשכוחי בכל גווני, אף בגיד גדול דעל כוים חייב משום קדשים, אם כן היאך חל איסור גיד, ומוקי לה במבכרת, אבל לדינא דין זה שפיר משכחת לה, דגיד יהיה נוהג בכל המוקדשים, אם אין בגיד כוים ואכלו דפטור על קדשים וחייב על הגיד, וז"ע בסוף פי' גיד הנשה, ולקצר אני לך.

ובאופן אחר יש ליישב קושיא השער המלך, לפי מה דקיימא לן [כ] ר"מ שם [כ"ב] דעל הגיד כולו חייב אפילו אין בו כוים, א"כ משכחת לה דלא היה בכל הגיד כוים, ואכלו, דלמי חייב על קדשים דהוי חצי שיעור, ושפיר חיל איסור גיד, דעל חצי שיעור יכול לחול איסור אחר, כמ"ש החוס' בסוגיא דכולל בשבועות כ"ג ע"ב ד"ה דמוקי, וכן דעת הר"ם פ"ה מהלכות שבועות ה"ו, ועיין חולין ק"ב ע"ב חוס' ד"ה שאין בו, שכתבו בהאי נווגא לענין אבר מן החי, והש"ס דמפליג במחלת הפרק, האך יהול גיד ומוקי לה במבכרת, אפשר לומר דהגמרא רוצה לאשכוחי בכל גווני, אף בגיד גדול דעל כוים חייב משום קדשים, אם כן היאך חל איסור גיד, ומוקי לה במבכרת, אבל לדינא דין זה שפיר משכחת לה, דגיד יהיה נוהג בכל המוקדשים, אם אין בגיד כוים ואכלו דפטור על קדשים וחייב על הגיד, וז"ע בסוף פי' גיד הנשה, ולקצר אני לך.

ובאופן אחר יש ליישב קושיא השער המלך, לפי מה דקיימא לן [כ] ר"מ שם [כ"ב] דעל הגיד כולו חייב אפילו אין בו כוים, א"כ משכחת לה דלא היה בכל הגיד כוים, ואכלו, דלמי חייב על קדשים דהוי חצי שיעור, ושפיר חיל איסור גיד, דעל חצי שיעור יכול לחול איסור אחר, כמ"ש החוס' בסוגיא דכולל בשבועות כ"ג ע"ב ד"ה דמוקי, וכן דעת הר"ם פ"ה מהלכות שבועות ה"ו, ועיין חולין ק"ב ע"ב חוס' ד"ה שאין בו, שכתבו בהאי נווגא לענין אבר מן החי, והש"ס דמפליג במחלת הפרק, האך יהול גיד ומוקי לה במבכרת, אפשר לומר דהגמרא רוצה לאשכוחי בכל גווני, אף בגיד גדול דעל כוים חייב משום קדשים, אם כן היאך חל איסור גיד, ומוקי לה במבכרת, אבל לדינא דין זה שפיר משכחת לה, דגיד יהיה נוהג בכל המוקדשים, אם אין בגיד כוים ואכלו דפטור על קדשים וחייב על הגיד, וז"ע בסוף פי' גיד הנשה, ולקצר אני לך.

ובאופן אחר יש ליישב קושיא השער המלך, לפי מה דקיימא לן [כ] ר"מ שם [כ"ב] דעל הגיד כולו חייב אפילו אין בו כוים, א"כ משכחת לה דלא היה בכל הגיד כוים, ואכלו, דלמי חייב על קדשים דהוי חצי שיעור, ושפיר חיל איסור גיד, דעל חצי שיעור יכול לחול איסור אחר, כמ"ש החוס' בסוגיא דכולל בשבועות כ"ג ע"ב ד"ה דמוקי, וכן דעת הר"ם פ"ה מהלכות שבועות ה"ו, ועיין חולין ק"ב ע"ב חוס' ד"ה שאין בו, שכתבו בהאי נווגא לענין אבר מן החי, והש"ס דמפליג במחלת הפרק, האך יהול גיד ומוקי לה במבכרת, אפשר לומר דהגמרא רוצה לאשכוחי בכל גווני, אף בגיד גדול דעל כוים חייב משום קדשים, אם כן היאך חל איסור גיד, ומוקי לה במבכרת, אבל לדינא דין זה שפיר משכחת לה, דגיד יהיה נוהג בכל המוקדשים, אם אין בגיד כוים ואכלו דפטור על קדשים וחייב על הגיד, וז"ע בסוף פי' גיד הנשה, ולקצר אני לך.

ובאופן אחר יש ליישב קושיא השער המלך, לפי מה דקיימא לן [כ] ר"מ שם [כ"ב] דעל הגיד כולו חייב אפילו אין בו כוים, א"כ משכחת לה דלא היה בכל הגיד כוים, ואכלו, דלמי חייב על קדשים דהוי חצי שיעור, ושפיר חיל איסור גיד, דעל חצי שיעור יכול לחול איסור אחר, כמ"ש החוס' בסוגיא דכולל בשבועות כ"ג ע"ב ד"ה דמוקי, וכן דעת הר"ם פ"ה מהלכות שבועות ה"ו, ועיין חולין ק"ב ע"ב חוס' ד"ה שאין בו, שכתבו בהאי נווגא לענין אבר מן החי, והש"ס דמפליג במחלת הפרק, האך יהול גיד ומוקי לה במבכרת, אפשר לומר דהגמרא רוצה לאשכוחי בכל גווני, אף בגיד גדול דעל כוים חייב משום קדשים, אם כן היאך חל איסור גיד, ומוקי לה במבכרת, אבל לדינא דין זה שפיר משכחת לה, דגיד יהיה נוהג בכל המוקדשים, אם אין בגיד כוים ואכלו דפטור על קדשים וחייב על הגיד, וז"ע בסוף פי' גיד הנשה, ולקצר אני לך.

אין כל המאכלים שים, יש נאכל מהר ויש נאכל נמתינות, אלא כל מאכל נדידה משערינו, עיין מצוה שי"ג ביארנו בעה"י ויזעם לך.

אך כל זה נשאר איסורין, ובגיד הנשה עיין פרי מגדים יו"ד סי' ס"ה [משננות סק"ד] שהיה, דכמו דלמרינן סוף פרק גיד הנשה ק"ג ע"ב,

בני אבר מן החי דחלקו מכתום פטור, אף דאכל נכדי אכילה פרס, מכל מקום כיון דחידוש הוא דמנטרף גידין ועלמות, אין לך בו אלא חידוש, דוקא אם אכל בפעם אחת ולא תוך אכילה פרס, ע"ש ברש"י ד"ה מהו, וכן פסק ר"מ פ"ה ממאכלות אסורות ה"ג, אם כן בגיד הנשה ודאי חידוש הוא, דאין בגידין נטות טעם וחייב על עץ כעלמא, אם כן אם חלקו להכות גם כן פטור, ואינו חייב אלא אם אכל נכח אחת ולא כדי אכילה פרס ע"ש סי' ס"ה, ועיין מצוה קס"א [אות ע"ו] הקשיה על דין זה דאבר מן החי, מש"ס דזבחים ע' ע"א דמבואר שם איפכא, והקושיא עלמה על שלחן מלכים גדולי הדורין, ואין צריך לכפול הדברים, [וראה לקמן מצוה תנ"ב].

פרשת וישב יעקב, ופרשת ויהי מקץ, ופרשת ויגש אליו, ופרשת ויחי יעקב, אין בהן מצוות.

גשלים ספר בראשית, תהילה לאל.

ונצ"י נפרי מגדים שהעלה לפי זה, דחצי שיעור מותר גבי גיד דלא שייך חיו לאטרופי, דחיו לאטרופי בכל מקום היינו דיאכל עוד בתוך כדי אכילה פרס לתשלום השיעור, וכאן לא שייך זה, כי חלקו פטור ואינו חייב בתוך כדי אכילה פרס, אף כבוד דאפשר חיו לאטרופי הפירות דראוי לאכול כל השיעור נכח אחת, על כן גם כאן אסור חצי שיעור. ועיין שו"ת שחגת אריה הל' חמץ סוף סי' פ"א שכתב דחצי שיעור אין עובר על כל יראה, דלא שייך ציוף נכדי אכילה פרס, מנבואר מדבריו דחצי שיעור דוקא אם חיו לאטרופי נכדי אכילה פרס אסור, וינבואר א"ה במקומו [מצוה י"א אות ב', וראה ג"כ ברש"י מצוה ה'].

[ט] ודגד, איסור זה אינו אסור שום מערובות טעם, כי פסקין דאין בגידין נטות טעם כמבואר בש"ס חולין ז"ט ע"ב ור"מ פט"ו

ממאכלות אסורות היו ונש"ע יו"ד בכמה מקומות [פי] ס"ה ס"ט וסי' ק' ס"ג]. ועיין שבועות כ"ב ע"ב אבטיא בש"ס באומר שבועה שלא אוכל עפר, כיון דאינו ראוי לאכילה דעמו בשבועה אפילו אכל שהוא, והדר איבעי לן דמחלן כיון ולא מחאכל דעמו בכל שהוא, או דילמא כיון דמחאכל על ידי מערבות דעמו אכיות, והדר אבטיא דמחלן לגייר, כיון דאסור עליו דעמו אכל שהוא, וזה פשטין שם דאף על פי דאסור עליו, מ"מ מחמת שהוא רק אריא רביע עליו דעמו אכיות, והיינו דוקא איסורין, אבל מחלן לגייר דגם נלי האיסור לאו בר אכילה הוא והוי כמחלן לכל אדם וקאי בספק, אבל הר"מ פ"ה משבועות ה"ט פסק דמחלן לגייר דוקא בכיות, כיון דמושבע מהר סיני אכיות דעמו אכיות, וע"ש נכסף משנה בשם הר"ם שחמה ע"ו, דסברת הש"ס הג"ל היא אף [ד]באיסור מ"מ דעמו אכיות, אבל מ"מ האי טעמא דאינו ראוי לאכילה לא מגרע מחמת האיסור, וע"ש נלחם משנה ואין כאן מקומו.

ע"ל כל פנים כאן אם נשבע שלא לאכול גיד, גם כן להר"מ דעמו אכיות, כיון דהאיסור הוא בכיות, ולדעת הר"ן הוי ספק אם אכל פחות מכשיעור, שמה דעמו אכל שהוא כיון דאינו ראוי לאכילה כמו עפר ומרנן, ונפקא מינה גם כן בזמן הזה אף דליכא קרבן, מ"מ לדעת הפרי מגדים הג"ל [אות ח'] דחצי שיעור מותר בגיד וכן היא סברת הש"ס אריה [כנוצר שם], א"כ הנשבע שלא יאכל גיד אפשר דעמו בכל שהוא כיון דלא חיו לאכילה, א"כ אסור לאכול אף חצי שיעור, ולדעת הר"מ אין דעמו אלא אכיות ואין שבועה חלה כלל, דאין חל על איסור גיד, עיין ר"מ בדינים הללו, וא"כ מותר לאכול חצי שיעור, ואף דכלל מקום מחמת שבועה חל ג"כ האיסור דחצי שיעור, עיין ר"מ פ"ד משבועות ה"א ומשנה למלך שהאר"ך כותב, היינו דוקא אם חלה השבועה על השיעור, א"כ חצי שיעור אסור בכל איסורים שבחמורה, אבל כאן להר"מ דעמו אכיות, ואין השבועה חלה כלל דאין איסור חל על איסור ע"ש פ"ה ה"א, אם כן חצי שיעור מותר, וזה נראה לי פשוט, כיון דאין בגידין נטות טעם, ומבואר שם בש"ס דספסוף כ"ב ע"א דלאו בכלל אכילה היא, ולא שייך לומר כשהתורה וכו', א"כ נודאי הרי היא כעפר, ונפקא מינה לענין דינים אלו דשבועות, ונע"ה נדידי שבועות יבואר על נכון.

אך כאן אפשר לומר דאף דעמו אכיות, מ"מ אם אוכל חצי שיעור גיד אסור משום שבועה, ואין דאין שבועה חלה על כוים, זה אינו, דאם יאכל עוד חצי

מכות שבועה ע"ו

ע"ו

ע"ו

שיעור יהיה חייב על שבעתו, לאיסור גיד חיני חל, דחלקו פטור, וא"כ אינו מוטע על זה מהר טיני וחל לאיסור שבעה, דאם אמר שבעה שלא אוכל חייב כדאי אף אם אוכל בכדי אכילה פרס, ובגיד אינו חייב בכדי אכילה פרס וכמו שכתבנו [סוף אות ח'], ואם כן חזי שיעור אסור דמו לאיטרופי מחמת איסור השבעה. ולומר דמקמתא להר"מ דעמו לאסור על עגמו כמו שאסרה תורה גבי גיד, והיינו צבת אחת ז"ע. ואם כן כיון דלענין שבעה חזי לאיטרופי, ממילא כל שהוא אסור, ויבואר לקמן [מנחה ח' אות א'] ח"ה.

שם חייב כבוד אכילה

יח וצריך ר"מ שם פי"ד היי דכל האוכלים האסורים אינו חייב עליהם עד שיאכל אותם דרך הגאחון מן מבשר בחלב וכלאי הכרס, כיצד הרי שהמחה את החלב וכו' או שעירב דברים מרים וכו' או שאכלם לאחר שנספד ונטל מאוכל אדם פטור וכו', והוא מש"ס דפסחים כ"ד ע"ב. והנה גיד הנשה אף דעך הוא והמורה אסרה מ"מ הו' כדרך אכילה. ואם עירב דבר מר או שהפסידו כדאי פטור, דהר"מ לא הו"א רק בשר בחלב וכלאי הכרס, וכן הוא בפסחים כ"ד, וכן מבוחר בפרי מגדים יו"ד סי' ק"ב [שפ"ד סק"א].

יכ האיסורין מאיסורי מאכל, אם לא לעסן רק שבלע ודאי חייב, כמו בלע מנה יא [פסחים קט"ו ע"ב]. וכן מבוחר להדיא בקוף פרק גיד הנשה ק"ג ע"ב בגרומותא ועירתא שלא לעסן רק שבלע וחייב ע"ש. ועיין כמותא ל' ע"ב מבוחר גם כן בזהב לו חכירו ציבת הבליעה ולא לעסו דחייב ע"ש. אך צמח מבוחר פסחים [שם] דאם כרכו למנה בסיב ובלעו דלא יא. ואין הדיון בכל איסורין אם כרכו בסיב ובלעו אי חייב עליהן, עיין משנה למלך פי"ד ממאכלות אסורות הי"ב כמה חילוקי דינים [ולקמן מנחה ו' אות א'].

היה הו"א

יא וצריך אי גיד הנשה מותר בהנאה, דעת הר"מ בפירקין הי"ד וט"ו, דמותר בהנאה, ועיין רא"ש פרק גיה"י [אות י"ז] שחמיהו עליו חכמי לוי' דמבוחר בפסחים [כ"ב ע"א] דלר' אבהו דסובר כל מקום שנאמר לא תאכל איסור הנאה במשמע, על כרחך נזיר לפרס דהמשנה דשולח אדם ירך וכו' דנראה דגיד מותר בהנאה, דלמרינן כיון שהמורה נבלה היא וחלטה וגמיה המורה, דהם בכלל הימר לגר אשר בשערך וכו'. ומקשה ש"ס המינה למתא דסבירא ליה י"ס בגידין צותן טעם, אבל למאן דסובר אין בגידין צותן טעם אינו בכלל הימר ללאו בר אכילה הוא, ומשני אין הכי נמי דר' שמעון דסובר אין בגידין צותן טעם, לדידיה גיד הנשה אסור בהנאה. וכיון דהר"מ פוסק אין בגידין צותן טעם ואינו בכלל הימר, ופוסק בפירקין הט"ו כרז אבהו דכל מקום שנאמר לא תאכל וכו' איסור הנאה במשמע, אין מותר גיד הנשה. ועיין בהרב המגיד ובפ' משנה ושער המלך שם וכדאי ופלתו [סי' ק"ה פלתי סק"ב] והדברים עתיקין ואין להאריך.

יח דעת הרב המחבר כאן נראה גם כן דסובר גיד הנשה מותר בהנאה, דלא כתב לאיסור הנאה צוה. ועיין תוס' פסחים כ"ב ע"א ד"ה ור' שמשון, כתבו דיש סברא דלף לחוקיה דסובר לא תאכל לא משמע רק איסור אכילה, מ"מ כיון דלף נגידין צותן טעם לא שייך ביה אכילה, א"כ המורה אסרה הנאה אף דלא כתב אלא לא תאכל, כיון דלא שייך אכילה ע"ש. ודעת התוס' פרק גיד הנשה מולין ז"ע ע"ב ד"ה והלכתא, דגיד הנשה אסור בהנאה, וכן דעת רבינו יונה [בשערי תשובה שער ב' סי' פ"ד] מוכח גר"ש שם, ונטור יו"ד סי' ק"ה הביא דיעות אלו.

המקום בהנאה

יח וצריך ר"מ הט"ו שכתב דכל מאכל שאסור בהנאה מ"מ אם נהנה ולא אכל אין לוקין על הנאה לחוד. ובהרב המגיד כתב הטעם דכל מאכל שראוי לאכילה אין דרך הגאחון אלא באכילה, ואם נהנה בלא אכילה הו' קצת שלא כדרך הגאחון ואין לוקין, כמבואר בפסחים כ"ד ע"ב בסוגיא דר' יוחנן, דכל איסורים שבמורה אין לוקין עליהן אלא דרך הגאחון, מכל מקום אסור מן המורה רק דאין לוקין, ע"ש בנח"מ. אם כן לכאורה גיד כיון דאית ראו לאכילה א"כ לשיטת הסוברים דגיד אסור בהנאה אפטר לוקין על הנאה בלא אכילה, כיון דאית ראו לאכילה. ועיין משנה בלף פי"ה מיוסודי המורה הי"ח האריך בענינים אלו אם לוקין על הנאה, ומביא דברי הר"מ הג"ל, וגם דעת התוס' [מולין ק"ב ע"א ד"ה אלא ופסחים כ"א ע"ב ד"ה גל], דנראה מדבריהם שלוקין בכל איסורי הנאה על הנאה לחוד, ע"ש שהאריך. וגם נתן עוד טעם לדברי הר"מ דאין לוקין על הנאה, כיון דלא נאמר בפירושו רק דמוכח מנבלה ע"ש, אם כן בגיד הנשה לכפרת התוס' כיון דלא חזי לאכילה, שפיר הו' איסור הנאה בפירושו. וכבר עמד על תקיפה זו דליקה על איסור הנאה בגיד בפרי מגדים סי' ק"ה [שפ"ד סק"א ד"ה אמר], ונמשנה למלך ובאמרוניס הארביי צוה. וע"ש במשנה למלך [ד"ה דע אמר] דלף לדעת הסוברים דלפי על הנאה ובפרט בשר בחלב, מ"מ אם אכל, לא שייך לחייבו שני מלקיות משום אוכל ומשום נהנה, וע"ש.

יח לשיטת הסוברים דגיד הנשה אסור בהנאה וסוברים דכל איסורי אכילה האסורים בהנאה לוקין אם נהנה בלא אכילה, דלא כהר"מ וע"ש במשנה למלך ה"י יסודי המורה, דשיעור הנאה אם נהנה הוא צבוית, דאי תימא דבהנאה לא שייך צבוית, אם כן ילקה על האכילה אף דהו' פחות מצבוית, דיתמיב משום הנאה. ועל כרחך נזיר לומר דאחיה האיסורים שאסרה תורה הנאמס בלשון אכילה, הוא כמו אכילה. וכן מבוחר בנ"ח פסחים כ"ב ע"ב ד"ה והרי אצד מן החי. וכן נראה פשוט דשייך גבי הנאה נזירוף אכילה פרס, אם נהנה מצבוית ע"י נזירוף בכדי אכילה פרס חייב. דאי תימא דבהנאה לא שייך זה, ואפילו צייתר מכדי אכילה פרס מנטרף כמו במשעילה דלף לזמן מרובה חייב [משעילה כ' ע"א], אם כן יתחייב על האכילה צייתר מכדי אכילה פרס מטעם הנאה, על כרחך כיון דהמורה אסרה הנאה בלשון אכילה, ועיקר איסור הוא האכילה, ורק דהנאה כללה המורה גם כן בכלל הנאה האכילה, לא עדיף מאכילה לנזירין כיון וכדי אכילה פרס. ואינו דומה למשעילה, דשם עיקר האיסור הוא ההנאה והלכנה האכילה אסורה מטעם הנאה. עיין פירושו המשניות להר"ם בכריפות פ"ג [ד"ה י' אובלן] בנקודה הנפלאה, ונטעם המלך על שער המלך ה"י איסורי ציאה פי"ו דהמורה אסרה האכילה והזניחה הלשון הנאה מוך כלל האכילה, הוא שזה לאכילה בכל ענינו כנלע"ד פשוט. [וע"ש לקמן מנחה ק"ג אות ב].

יח משנה למלך פי"ד מה"ל אכל הב"א, דמחפס לשיטת הסוברים דלוקין על הנאה, אם נספד המאכל מאוכל אדם דאין לוקין על אכילה דהו' שלא כדרך אכילתו, כמבואר בר"מ פי"ד ממאכלות אסורות הי"א, מ"מ על הנאה אפטר דלוקין, כי יכול להטות כדרך הגאחון כגון דרך מכירה וגימיה וגימיה וכדומה, או דילמא כיון דאיסורי הנאה מאכילה נפקא, דכל מקום שנאמר לא תאכל וכו', אם כן היכא דאיתו מחייב על אכילה, כגון שעירב דבר מר או נספד מאוכל אדם פטור ג"כ על הנאה, ע"ש. ועיין ג"כ שם דף ע"א [ד"ה ועדין שארן] כתב להיסק, דאם נתקלקל המאכל או עירב בו דבר מר, אף להר"מ דפי"ד דאין לוקין על הנאה, והוא מטעם הרב המגיד הג"ל [ד"ה ועיין ר"מ], דכל דבר הראוי לאכילה הו' הנאה בלא אכילה שלא כדרך אכילתו, אבל אם נספד מאכילה חייב על הנאה דאיתו ראו לאכילה רק להנאה, והו' ליה דרך הגאחון ולוקין על הנאה ע"ש, ולא הביא דברי המשנה למלך.

יב וצריך אם עבר עבירה זו בצגוג מתכפר לו בחטובה ככל הלואין שאין צוה חטאות ואשמות, וכדאי בחטובה לחוד מתכפר, דשוגג אינו בכלל חרבעה חלוקי כפרה, ויפגור אי"ה לקמן [מנחה שס"ז]. אך אם עבר כחוד דיו ג"כ כמו בעובר על לאו, דמפוכה מולה ויה"כ מכפר, עיין ר"מ פי"א מחטובה הי"ד. אך אפשר לומר כיון דאין בגידין צותן טעם והוא אוכל צמוד, הו' ליה חילול ה', כנראה בר"מ פי"ה מהלכות יסודי המורה הי"ד דכל העובר עבירה בשאט נפש להכעיס הרי זה מחלל את השם וכו'. אע"פ שמבואר בדבריו מיצבת להכעיס, מ"מ לאו דווקא, רק בעצירה דיש לו הנאה עשה מחמת מאות נפשו, ולא הו' חילול השם, אבל באין לו הנאה סתמא הו' כמו להכעיס, עיין הוריות י"א ע"א ועבודה זרה כ"ו ע"ב ובתוס' שם ד"ה ומד, א"כ הו' חילול השם דאין לו הנאה באכילה גיד, והו' להכעיס כמו אכל פדעוש, ע"ש בסוגיא. אך פסע ראשונה יכול לומר דטעם איסור צו למיטעם, אבל פסע שניה לא שייך זה והו' ליה להכעיס והוא חילול השם, ובחילול השם אין תשובה וי"ס היספורים מכפרין, רק תשובה ויה"כ מולין ומיחה ממרקת ע"ש. ויש לפלפל צוה ואי"ה בכל מנחה ארמוז קצת.

יג וצריך לאו זה טובג בנשים ג"כ כמבואר כאן, דליחיקש אשה לאיש לכל הלואין [קידושין ל"ה ע"א]. וגם כל מין איש ישראל חייב בצמחה זו. ומרס שטוה וקטן אף שאינם בני מצוה מ"מ אסור להאכילם בידים, כמו כל האיסורים שבמורה כמבואר בעהש"י"ת. וסומא הבאחי לעיל דלדקן חייב בכל המצוות, ולהשטיות דפטור, פטור אף מלא תעשה. ודעת הפרי מגדים בפתיחה לאו"ח ח"ג אות כ"ט שחייב בלא תעשה, ועיין לעיל סוף מנחה ב' [אות כ"ה].

יד וצריך בכל איסורי המורה אף שמתירם בהנאה מ"מ אסור לעשות בהם סמורה כמבואר בש"ס [בשביעית פי"ו מ"ג] ור"מ פי"ח הט"ו ויו"ד סי' קי"ו. ויש שיטות דאיסור סמורה הוא מן המורה, ויש שיטות הסוברים דהוא מדרבנן, עיין ביו"ד הג"ל ובאמרוניס ומשנה למלך שם, מ"מ נראה דבגיד הנשה אין טובג איסור סמורה, כמבואר ביו"ד שם דדוקא דבר העומד לאכילה אסור לעשות סמורה דלמא יאכל, ואף שהוא מן המורה מ"מ הכתוב מסדו לחו"ל, והם אמרו דוקא דבר העומד לאכילה, ע"ש בט"ו סק"א, א"כ כיון דאין בגידין צותן טעם ועץ בעלמא הוא ואין עומד לאכילה, אין איסור

שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה, ודבר הנשה אסור בסמורה. (מנחת סולח).

(ה) בשער המלך פי"ח ממאכלות אסורות הי"ו רייק מלשון הרמב"ם שכתב חרץ מן החלב